

сучасних прикладів насильства чи дискримінації; вислови на зразок «*добре б зробити з тими-то*»; виправдання історичних випадків насильства й дискримінації; твердження про неповноцінність (брак культурності, інтелектуальних здібностей, нездатність до творчої праці) етнічної або релігійної групи («*цигани – ледарі*»); твердження про кримінальність етнічної чи релігійної групи (наприклад, «*кавказці – злодії*»); звинувачення групи в спробах захоплення влади або в територіальній експансії тощо.

Отже, проблеми агресивної поведінки і спілкування нагально потребують подальшого дослідження та напрацювання шляхів запобігання таким явищам.

Список використаних джерел

1. Шестакова Е.Г. Агрессивность в структуре личности: интегративный подход: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04. Пермь, 2011. 22 с.

2. Postman N. The humanism of media ecology. Paper presented at the First Annual Convention of the Media Ecology Association. New York: Fordham University, 20.

Дудко Ольга Леонідівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Науковий керівник: доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат філологічних наук, доцент ***Паршак К. Д.***

ІНВЕКТИВНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Дослідження в галузі юрислінгвістики дають змогу дефініювати *інвективу* як мовленнєвий засіб, який використовується для образи опонента, тобто для зниження його соціального статусу та заподіяння йому психологічної шкоди. Інвектива є основним, найбільш сильним і деструктивним проявом мовленнєвої агресії.

Нині вітчизняні засоби масової інформації марковані активним використанням інвективної лексики. За

спостереженнями Г. Завражиної, найбрутальніші номінації – обценні та грубо-просторічні лексеми й фразеологізми – трапляються зазвичай у мовленні політиків [1; 2]. Досить часто використовуються жаргонізми (переважно кримінальні та молодіжні) для зниження соціального статусу політика (*братки, тітушки, тусовка*). Негативні оцінні розмовні або нелітературні лексеми служать засобом реалізації інвективної тактики не тільки тому, що вони наділені негативною оцінкою: інгерентною (*ідіот, мамля*) чи адгерентною (*Президент відмахнувся від журналістів*), не тільки за рахунок наявності в них семи інтенсивності, яка дає змогу використовувати деякі розмовні лексеми гіперболічно (*видушити з себе обіцянку*), а й завдяки їхній стилістичній характеристиці.

Книжна лексика з негативною оцінкою (наприклад, *партійні бонзи*) використовується для реалізації інтенції образи значно рідше. Книжні лексико-фразеологічні одиниці або ж їх поєднання зі зниженими одиницями дають авторові можливість висловити іронічне ставлення до інвектума [там само]: *Голова фракції «Наша Україна» Микола Мартиненко неквапливо йдучи длубається в носі – не знає, що зараз саме цей ніс постраждає (З інтернет-джерел)*. Інвективний потенціал лексики, у значенні якої домінують інтелектуально оцінні, а не емоційно-оцінні семи, залежить від того, з якими негативно оцінюваними в даному соціумі подіями та вчинками ці лексеми співвідносять інвектума. Лексика, що приписує інвектуму здійснення протизаконних вчинків (*бандит, злочинець, крадій*) або невідповідність моральним нормам (*зрадник, боягуз*), є більш образливою, ніж лексика, що звинувачує інвектума у відсутності розуму (*тупість, обмеженість, недоумкуватість*) або ж у непрофесіоналізмі, слабкості й залежності (*проамериканський зовнішньополітичний курс*), оскільки останні негативні характеристики в деяких ситуаціях припускають виявлення співчуття, а перші – засуджуються в будь-якому разі незалежно від статусу інвектума. Порівняти також: *Парламентські вибори 2012 року організовуватимуть представники партії – політичних аутсайдерів; Політичні невдахи прагнуть заблокувати створення в Мукачеві потужного центру позашкільної освіти; Перемоги на полі бою та припинення путінської агресії значною мірою завдячують цим добровольчим батальйонам, резервістам і громадянському суспільству, а не Генеральному штабу, спосіб мислення якого досі визначають радянські штапти; 75 років тому*

із Криму депортували кримських татар: сталінський терор і путінська анексія (З інтернет-джерел).

Крім усталеної лексики, часто фіксують уживання інвективних лексичних новотворів, що зазвичай з'являються завдяки трансформації назв негативно оцінюваних автором явищ, яким не притаманні оцінні семи поза контекстом (*сепнутість* ← ЄУП, *натофілія* ← НАТО), або ж за допомогою найменувань, яким властива негативна оцінка (*мордоділи* ← морда). Серед лексичних відіменних новотворів виділяють групу власних імен, які перейшли до розряду загальних (*івченки-васюники*), і групу слів, утворених на основі власних імен за певними словотвірними моделями (*азаровщина* ← М. Азаров, *несторки* ← Нестор [Шуфрич]).

Уживання інвективної лексики в сучасних ЗМІ невіддільне від використання інвективної тактики, яка, на думку О. Іссерс, має охоплювати насамперед усі можливі комунікативні ходи / прийоми, необхідні для реалізації інвективних намірів [3, с. 128–130].

Аналіз мови сучасних українських ЗМІ засвідчив широке вживання лексичних засобів реалізації інвективної тактики. Найактивніше використовується жаргонна, загальноносленгова, розмовна і стилістично нейтральна, негативна оцінна лексика та фразеологія, а також різноманітні метафоричні найменування.

Список використаних джерел

1. Завражина Г. В. Мовленнєва агресія та засоби її вираження в масмедійному політичному дискурсі України (на матеріалі російськомовної газетної комунікації): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. К., 2008. 22 с.
2. Завражина А. В. Способы реализации инвективных тактик в массмедийном политическом дискурсе. URL: <http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/17.pdf>.
3. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Изд. 2-е. М.: Едиториал УРСС, 2002. 288 с.